

“HOCAM... NE DEMEK?” 8, 11 ve LİSANS 1. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN İNKILÂP TARİHİNE YÖNELİK KAVRAMLARA İLİŞKİN BİLGİLERİ*

8th and 11th GRADE HIGHSCHOOL and 1st GRADE UNDERGRADUATE STUDENTS' KNOWLEDGE on REVOLUTION HISTORY RELATED CONCEPTS

Neval AKÇA**

Fatma GÜLTEKİN***

Fatih BERK****

Öz: Öğrencilerin tarihi düşünce anlayışlarının oluşmasında ve şekillenmesinde belirleyici rol oynayan kavramların öğretilmesinin öneminden hareketle bu araştırmanın amacı; 8, 11 ve lisans I. sınıflarda okutulan İnkılâp Tarihi dersinde geçen belirli kavramlara ilişkin öğrencilerin bilgi düzeylerini ortaya koymaktır. Bu genel amaç çerçevesinde çalışma grubunda yer alan öğrencilerin İnkılâp Tarihi dersine ilişkin kavramlara yönelik *tam anlama, kısmen anlama, kısmen anlama/yanlış kavram, yanlış kavram ve anlaşılmamış kavram* olarak tanımlanan bilgilerinin cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre dağılımının nasıl olduğuna ilişkin sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Adana ve Aksaray illerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı orta sosyo-ekonomik düzey kapsamında yer alan ortaokullarda öğrenim görmekte olan 8. ve liselerde ise 11. sınıf öğrencileri; Çukurova ve Aksaray Üniversitesi'nde İktisadi ve İdari Bilimler, Mühendislik Mimarlık ve Eğitim Fakülteleri'nin I. sınıflarında öğrenim görmekte olan toplam 450 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen 15 kavramın yer aldığı, öğrencilerden bu kavramların tarihi tanımlama ve tarih dersi bağlamında örneklendirilmesi istenen bir form kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizi öğrencilerin veri toplama aracında yer alan kavramlara verdikleri cevapların yüzde ve frekans değerleri hesaplanarak gerçekleştirilmiştir. Söz konusu bu çalışma özelinde her üç sınıf düzeyinde de en fazla yanlış anlaşılan kavramlar *cumhuriyetçilik, milli bağımsızlık ve milli egemenlik* kavramları; en fazla tanımın doğru yapıldığı kavramlar *emperyalizm, İstikbal, tevhid* kavramları; en fazla örneğin doğru verildiği tarihi kavramlar *genelge, mütareke, taarruz*; en fazla doğru anlanan kavramlar *müttefik, teşkilat*; en çok anlaşılmayan/boş bırakılan kavram ise *ültimeatom* olmuştur.

* Söz konusu bu çalışma, 24-27 Haziran 2014 tarihinde Sakarya Üniversitesi'nde gerçekleştirilen III. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü olarak sunulmuş olup, araştırmanın kapsamı genişletilerek makaleleştirilmiştir.

** Yrd.Doç.Dr., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi, E-posta: nakca@cu.edu.tr

*** Yrd.Doç.Dr., Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, E-posta: gultekinfatma@gmail.com

**** Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, E-posta: efberk@gmail.com

Anahtar Kelimeler: T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi, Kavram Öğrenme, Tarihsel Kavram

Abstract: Moving from the importance of teaching concepts which play a decisive role in the formation and shaping of understanding of the historical thought of the students, the aim of this research is to reveal the information of the students related to the specific concepts taught in Turkish Revolution History courses for 8th, 11th grade of highschool and 1st of undergraduate. Within the framework of this general aim, it has been tried to answer the questions about how the distribution of the information defined as full understanding, partial understanding, partial understanding /misconception, misconception and not understood concepts towards the concepts of the students in the working group related to the Turkish Revolution History, realized according to the gender and grade. The students of 8th grade of secondary schools and 11th of highschools located in the middle socio-economic level, depended Ministry of Education in Adana and Aksaray, and the students of 1st grade of Faculties of Economic and Administrative Sciences, Engineering and Architecture, and Education Faculties in the Cukurova and Aksaray University constitute the working group of the research which is totally 450 students. Within this research, it has been used a form in which include the 15 concepts developed by researchers, asked for defining the history and illustrating history in the context of history lesson by these concepts, as a means of data collection. The analysis of the data obtained in the research has been performed by calculating the percentage and frequency of answers for the concepts that are in the means of data collection. During this study in all three grade levels, the concepts mostly misunderstood have been “republicanism, national independence and national sovereignty”; the concepts defined most correctly have been “imperialism, future (in old Turkish), monotheism (in Arabic origin)”; the concepts the most illustrated rightly have been “circular, truce, attack (in old Turkish)”; the concepts understood mostly have been “ally, organization (in old Turkish)”; the concept misunderstood/unanswered mostly has been “ultimatum”.

Keywords: Lesson of Turkish Revolution History and Kemalism (Ataturkculuk), Learning the Concept, Historical Concept

Giriş

Kelime anlamı olarak soyut bir anlam ifade eden “kavram”, fen ve sosyal bilimler alanlarında farklı özellikler göstermektedir. Dolayısıyla kavramın tanımlanmasında da çeşitlilik bulunmaktadır. Bruner ve arkadaşları (1956) kavramı; çevremizdeki her şeyi, olayları ve objeleri, canlıları ve cansızları, benzerlik ve farklılıkları dikkate alarak oluşturduğumuz gruplara verdiğimiz isimler olarak ifade etmektedir. Kavramların temel veya ayırt edici özelliklerini seçerken bireylerin olguları kavram kategorilerine yerleştirdiklerini ifade etmek mümkündür (Martorella, 1991: 372). Bu açıklamaya paralel olarak kavramı kategorilere ayırma olarak ele alan Senemoğlu da (2005: 511); benzer nesnelere, insanları, olayları, fikirleri, süreçleri gruplamada kullanılan bir kategori olarak tanımlamaktadır. Kavramlar; bireyin bir grup, varlık, olay, fikir ve süreçleri diğer gruplardan ayırt etmesini sağladığı gibi diğer grup varlık, olay, fikir ve süreçlerle ilişkiler kurmasına da yardım etmektedir.

Bilişsel alan içinde yer alan kavramların öğretimi; bilginin nasıl oluştuğuna, kavramların olgu ve genellemelerle ilişkisine, kavram türlerinin, kavramların öğrenilme düzeylerinin, kavramın içerik öğelerinin ne olduğuna ilişkin açıklamalardır ve bu açıklamaların içerdiği detaylı bilgi öğretmenin davranışlarına yön verecek bir birikim oluşturmaktadır (Karataş Çoşkun, 2011:3-4). Bu önemden hareketle sosyal bilim disiplinlerinden tarih bilimine ait konuların öğretiminde kavramların kullanılması öğrencilere tarihsel bilgilerini ve tarihe ilişkin düşüncelerini düzene koymaları, genellemeler yapmaları, olaylar arasında benzerlik ve farklılıkları görerek bağlantılar kurmaları noktalarında imkân tanımaktadır (Dönmez ve Yazıcı, 2008:131-132).

Fakat sosyal bilimlerin içinde yer alan tarih biliminin -kendi doğasından kaynaklı nedenlerle- içinde barındırdığı tarihsel kavramlar bilimsel kavramlar gibi temellendirilememektedir. Tarihsel kavramlar içinde yaşanan tarihi döneme ve kullanılış amacına göre değişim gösterdiğinden tarihsel olayların kendine özgü bir anlatım tarzı bulunmaktadır. Örneğin soyut ve somut kavramlar olmak üzere iki tür tarih kavramından söz etmek mümkündür. *Özgürlük, demokrasi... vb* gibi soyut kavramların silah, mekân, asker... vb gibi somut olan kavramlara göre deneysel gözlemlerle kanıtlanabilmesi olanaklı değildir (Akınoğlu ve Arslan, 2007).

Öğrenciler temelde tarih derslerinde üç kavram türü ile karşılaşmaktadır. Bunlardan ilki tarih biliminin metodolojisine ait kavramlardır. Bunlar *kanıt, neden-sonuç, benzerlik-farklılık, süreklilik-değişim, güç, inanç, iletişim, çatışma* gibi temalara ait kavramlardır. İkincisi ise zamana ve mekâna ait benzeri olmayan tarih kavramlarıdır. Bu kavramlara ise *Kurtuluş Savaşı, Tekâlif-i Milliye, Kuva-yi Milliye* gibi kavramlar örnek gösterilebilir. Üçüncüsü ise gündelik yaşamda kullanılan *miras, moda, kale, meclis, kriz* gibi kavramlardır. Ata (2006:125) yaptığı çalışmada öğrencilerin tarih biliminin metodolojisine ve zaman-mekân bağlamında benzeri olmayan tarih kavramlarının öğretiminde sorun yaşandığını vurgulamakta ki söz konusu durum bu çalışmada ortaya çıkan durumu destekler niteliktedir.

Tarihsel kavrama ilişkin Haennen ve Schrijnemakers (2000)'ın yaptığı çalışmada tarihsel kavramlar "*gündelik tarihsel kavramlar, benzersiz(unique) tarihsel kavramlar ve kapsayıcı tarihsel kavramlar*" olmak üzere üç kategoride ele alınmaktadır. *Gündelik tarihi kavramlar*; tarihsel bağlamda sıklıkla kullanılan (evrensel, kültürel miras vb.) kavramlardır. Bu kavramlar tarih bilimine özgü olmayıp tarihsel anlama ve sorgulamayı geliştirmek, geçmişi öğretmekte önemli bir role sahiptir. *Benzersiz*

(*unique*) *tarihsel kavramlar*, her biri bir sorunun cevabı olan bir şey, olay, kişi ya da dönemi (D-Day, Fransa, Napolyon vb.) ifade etmektedir. *Kapsayıcı tarihsel kavramlar* ise, “kale, kral, meclis” gibi örneklendirilmektedir.

Lee, Dickinson ve Ashby (1996) tarafından gerçekleştirilen ve büyük ölçekli bir araştırma olan Project Chata (Concepts of History and Teaching Approaches) üç aşama halinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ilk aşamasında öğrencilerin tarihi yorum ve bulgu gibi ikinci dereceden kavramları anlamalarında onların gelişimlerini arttırmak hedeflenmiştir.

Tarihsel kavramlar *asıl kavramlar* ile *ikinci dereceden kavramlar* olarak ele alınmış; asıl kavramların tarihin içeriğini veya anafikrin bir bölümünü ifade ettiği, geçmişin tarihini açıklamada önemli rol oynadığı dile getirilmiştir. *İkinci dereceden kavramlar* ise (kanıt, açıklama gibi) tarih disiplinine şekil veren, geçmişe dair tarihi açıklamaların tümüne odaklanmayan öğeler olarak belirtilmiştir. Neticede her iki kavram grubu da tarihin anlamını yüksek düzeyde organize eder şekilde yorumlanmıştır (Lee, Shelmilt, 2003).

Blow (2011) çalışmasında değişim, süreklilik ve gelişim kavramlarını öğrencilerin nasıl anlamlandırdığını ortaya koyarak ikinci dereceden kavram anlayışının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Öğrencilerin değişim, süreklilik ve gelişim kavramlarından ne anladıklarını ve bu kavramlar konusunda tarihi anlamalarını daha da ilerletmek amacıyla araştırma temelli bir model önermektedir.

Ülkemizde kavram öğretimi konusunda genel olarak iki temel sorunla karşılaşılmaktadır. Bunlardan ilki genel olarak bilginin, buna bağlı olarak kavramın ne olduğu konusundaki bilgi eksikliği; diğeri ise kavramları öğretirken hangi bilgilere yer verilmesi gerektiği konusunda bir netliğin olmamasıdır (Karataş ve Çoşkun, 2011).

Öğrenciler tarihte temel kavramları kullanma ve anlamada çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Sorunların sebeplerinden biri tarihsel kavramların çoğunlukla teorik ve soyut olmasıdır. İkincisi temel kavramların genellikle sabit anlamlarının olmamasıdır ki bu bugünden kavramlara anlam yüklenmesine ve bu yüzden kolaylıkla anakronizme neden olmaktadır. Üçüncüsü ise, bazı kavramların tek bir zamanla ilişkili, o zamana özel olmasıdır. Dördüncü sebep, tarihi temel kavramların sadece tek bir anlatı içinde sunulmasıdır ki bu da öğrencilerin kendi anlamlandırmalarında yanlış

anlamadan doğan hatalı çıkarım ve yorumlara sebep olmaktadır (Drie ve Boxtel, 2008:100-101).

8 ve 11. Sınıflarda Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, lisans 1 de Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi adı ile tarih bilinci, milli kimlik ve vatandaşlık bilinci kazandırmak (MEB, 2005; MEB, 2009) şeklinde ortak amaçları gerçekleştirmede öğrenciye tarih ile ilgili temel kavramlar bilgisinin verilmesi öngörülmektedir (Emiroğlu, 2006).

İnkılâp Tarihi dersine ait kavramların öğretilmesi sorunu, söz konusu dersin öğretimine ilişkin sorunlar olarak ele alınmıştır (Safran, 2006). Nitekim bu konudaki çalışmalar öğrencilerin tarih derslerini sıkıcı ve monoton bir ders olarak görmelerinin büyük ölçüde tarihsel dil kullanımından kaynaklandığını ortaya koymaktadır (Safran, 2006; Akınoğlu ve Arslan, 2007; Metin, 2014). Tarihsel dil ile kastedilen tarihçi, tarih ders kitabı, tarih öğretmeni ve öğrenci zinciridir. Öğrenciler tarih derslerinde tarihçi, tarih ders kitabı ve tarih öğretmeni üçgeninde ortaya çıkan dil ile karşılaşmaktadırlar. *Tarihçilerin eserlerinde kullanmış oldukları tarihsel dil* farklı alanlara ait kavram ve sözcüklerin kullanımını içermekte, aynı zamanda tarihçiler eserlerinde Türkçe kökenli olmayan -ağırlıklı olarak Arapça, Farsça ve Fransızca- sözcüklere yer vermektedir. Bu durum tarih alanında belirli bir alt yapıya sahip okuyucular için herhangi bir problem durumu yaratmasa da ortaokul, lise veya üniversitede ödev hazırlayan öğrenciler açısından problem olabilmektedir. *Ders kitaplarında yer alan tarihsel dil* ise ders kitabı yazarlarının öğretim programı içinde yer alan konuları çoğunlukla akademik kaynaktan yararlanarak ders saati ile sınırlı olacak şekilde ders kitaplarına sığdırabilmek üzere kullandıkları dildir. Dolayısıyla burada zaman ve şekilsel sınırlandırma nedeniyle ders kitaplarında olaylar arası geçiş ve bağlantı cümlelerinin tam olması konusunda eksiklikler olabilmekte, bu da öğrencinin konuyu anlayıp algılamasında sorunlar oluşturmaktadır. *Öğretmenlerin sınıf içinde kullandıkları tarihsel dil* de öğretmenin çevresinin, öğrenim hayatının, ilgi alanlarının, görev yaptığı bölge ve yerleşim birimlerinin, mesleki kariyer ve tecrübesinin etkili olduğu dildir (Metin, 2014:169-173). Burada da bireysel farklılıklar ve öğretmen becerisine dayalı olarak sorunlar çıkabilmektedir. Tarihi olgu, olay ve kavramların öğretilmesinde en son zincir ise öğrencilerdir ki daha önce de ifade edildiği üzere öğrencilerin bilgi eksikliği ve yanlış algılamaları bu noktada kavram öğretiminde sorunlara neden olmaktadır.

Araştırmada tarihsel kavramları anlama ve kavram öğretiminde karşılaşılan sorunlar bağlamında öğrencilerin tarihsel kavramlar konusunda bilgi eksikliğinin olup olmadığının ortaya konulması; öğrencilerin yanlış anlamadan doğabilecek kendi anlamlandırmaları ve yorumlarının nasıl olduğunun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çıkış noktasını 8 ve 11. sınıflarda Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük; lisans I. sınıflarda Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi adları ile okutulan dersler kapsamında öğrencilerin kavramlara yönelik öğretmen ve öğretim elemanlarına sordukları sorular oluşturmaktadır. Araştırma metninin bundan sonraki bölümünde bu derslerin tam isimlerinin yerine kısa ve yaygın kullanılan ismi olan İnkılâp Tarihi ibaresi kullanılacaktır.

Araştırmada benzer içerik ve amaç ile öğretimi yapılan İnkılap Tarihi dersinin okutulduğu sınıflar 8, 11 ve lisans 1 olduğundan ve öğrencilerin bu derslerde sordukları kavramların benzer olmasından hareketle ortak kavramlar üzerinde öğrencilerin bilgi ve anlamlandırmalarına ilişkin sınıflar bazında bir farklılık olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

- Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin İnkılâp Tarihi dersine ilişkin kavramlara yönelik *tam anlama* olarak tanımlanan bilgilerinin cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?
- İnkılâp Tarihi dersine ilişkin kavramlara yönelik *kısmen anlama* olarak tanımlanan bilgilerinin cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?
- İnkılâp Tarihi dersine ilişkin kavramlara yönelik *kısmen anlama/yanlış kavram* olarak tanımlanan bilgilerinin cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?
- İnkılâp Tarihi dersine ilişkin kavramlara yönelik *yanlış kavram* olarak tanımlanan bilgilerinin cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?
- İnkılâp Tarihi dersine ilişkin kavramlara yönelik *anlaşılmamış kavram* olarak tanımlanan bilgilerinin cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?

Yöntem

Söz konusu bu araştırma genel tarama modelinde tasarlanmış olup, bu tür araştırmalarda çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir

yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleri söz konusudur (Balcı, 2005; Karasar, 2005). Bu bağlamda araştırma kapsamında 8, 11 ve lisans I sınıf düzeyinde toplamda 450 öğrencinin kavramlar konusundaki bilgi düzeyleri genel bir çerçevede belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışmanın evrenini, Adana ve Aksaray illerinin merkez ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm 8 ve 11. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrenciler; Çukurova ve Aksaray Üniversitesi'nde İktisadi ve İdari Bilimler, Mühendislik Mimarlık ve Eğitim Fakülteleri'nde öğrenim görmekte olan tüm birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise basit tesadüfi örnekleme tekniğiyle belirlenen 8. sınıf düzeyinde 147; 11. sınıf düzeyinde 161; lisans I. sınıf düzeyinde ise 142 öğrenci olmak üzere toplam 450 öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 1

Çalışma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	%	F
Kız	56	251
Erkek	44	199
Toplam	100	450

Araştırmaya katılan çalışma grubunun cinsiyete göre dağılımı Tablo1' de görüldüğü gibi %56'sı kız, %44'ü ise erkek öğrencidir. Çalışma grubunun sınıf düzeylerine göre dağılımı ise aşağıda bulunan Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2

Çalışma Grubunun Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Sınıf Düzeyi	%	F
8. Sınıf	33	147
11. Sınıf	36	161
Lisans I. Sınıf	31	142
Toplam	100	450

Yukarıda yer alan tabloda görüldüğü üzere çalışmaya katılan öğrencilerin %31'si Lisans I. sınıf; %36'sı 11. sınıf; %33'ü ise 8. sınıf öğrencisidir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın çıkış noktasını 8, 11 ve lisans I. sınıflarda okutulan İnkılâp Tarihi derslerinde öğrencilerin bu ders kapsamında kavramlara yönelik öğretmen ve öğretim elemanlarına sordukları sorular oluşturmaktadır. Bu çalışmada veri toplama aracının hazırlanmasına yönelik olarak araştırmacılar tarafından öncelikle İnkılâp Tarihi dersine yönelik mevcut 8 ve 11 sınıf T.C. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi öğretim programından; lisans I. sınıflarda okutulan Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin kur tanımından hareketle 86 kavramın olduğu bir kavram listesi (ki bu kavram listesi her üç sınıf düzeyi içinde kullanılan kavramlardan seçilerek) oluşturulmuştur. Ardından kartopu örnekleme yoluyla belirlenen 7 öğretmen ve 5 öğretim elemanından bu kavram listesinde yer alan ve İnkılâp tarihi derslerinde öğrencilerin derste sıklıkla sordukları kavramların neler olduğunu sıralamaları istenmiştir.

Bu sıralamadan hareketle 43 kavramın yer aldığı bir kavram havuzu oluşturulmuştur. Araştırmacılar tarafından bu kavram havuzundan rastgele 20 kavram seçilerek öğrencilere uygulanacak taslak form hazırlanmıştır. Söz konusu bu formda öğrencilere 20 tarihsel kavramın tanımı sorularak bu tanımı açıklamaları ve kavrama yönelik tarihten bir örnek vermeleri istenmiştir. Hazırlanan taslak form pilot uygulama amacıyla 8. ve 11. Sınıf ile lisans I. sınıfta otuzar öğrenci olmak üzere toplamda 90 öğrenciye uygulanmıştır. Pilot uygulama sırasında öğrencilerin 20 kavramı cevaplarken ilk 30 dakika içerisinde genellikle 15 kavramı cevaplayabildikleri; 30 dakikadan sonra sıkılma ve cevaplamama eğilimi gösterdikleri tespit edilmiştir. Uygulama sırasında öğrencilerden 20 kavramın fazla olduğu konusunda dönütler alınmıştır.

Buradan hareketle taslak formdan rastgele 5 kavram çıkarılarak 15 kavram üzerinden öğrencilere tekrar uygulama yapılmıştır. Bu uygulama sırasında 30 dakika içinde öğrencilerin 15 kavramı cevaplayabildikleri gözlemlendiği ve uygulama sırasında herhangi bir problemle karşılaşmadığı için nihai form 15 kavram üzerinden 30 dakika ile sınırlı olmak üzere çalışma grubuna uygulanmıştır (Ek-1).

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizi öğrencilerin veri toplama aracında yer alan kavramlara verdikleri cevapların yüzde ve frekans değerleri hesaplanarak gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplar Abraham, Grzybowski, Renner,

Marek (1992) ve Erdem, Yılmaz ve Morgil (2001) tarafından yapılan çalışmalarda kullanılan değerlendirme kriterlerinden yola çıkılarak analiz edilmiştir. Bu çalışmalarda verilen cevaplar;

- Tam Anlama (T): Yanıt doğru, örneklendirme tam,
- Kısmen Anlama (K): Yanıt doğru, örneklendirme tam değil,
- Kısmen Anlama/Yanlış Kavram (K/Y): Yanıt doğru-örneklendirme yanlış veya yanıt yanlış, örneklendirme doğru,
- Yanlış Kavram (Y): Bilimsel olarak kabul edilemeyecek yanıt veya örneklendirme,
- Anlaşılmamış (A): Boş yanıt.

şeklinde değerlendirilerek analiz edilmiştir. Bu değerlendirme kriterinden yola çıkılarak öğrencilerin verdikleri cevapların değerlendirilmesine örnek verilecek olursa; veri toplama aracıda yer alan kavrama öğrenci doğru cevap verip tanımını doğru açıklamış ve doğru bir şekilde örneklendirebilmişse “*Tam Anlama (T)*” olarak değerlendirilmiştir. Tablolarda yer alan verilerin yüzdeleri tam değerler şeklinde ifade edilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Öğrencilerin İnkılâp Tarihi Dersine Yönelik Tam Anlama Olarak Tanımlanan Kavram Bilgilerine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Söz konusu araştırma özelinde birinci alt problem olarak; çalışma grubunda yer alan öğrencilerin İnkılâp Tarihi dersine ilişkin ‘*tam anlama*’ olarak tanımlanan kavram bilgilerinin cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre dağılımlarının nasıl olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda elde edilen bulgular aşağıda yer alan Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3

Öğrencilerin İnkılâp Tarihi Dersine Yönelik Tam Anlama Olarak Tanımlanan Kavram Bilgilerine İlişkin Bulgular

Kavramlar	8.Sınıf				11. Sınıf				Lisans 1			
	K		E		K		E		K		E	
	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	f
Milli Egemenlik	33	25	11	8	23	19	14	11	18	16	22	11
Tabi Olmak	4	3	1	1	4	3	4	3	10	9	10	5
Taarruz	50	38	49	35	46	39	42	32	48	44	53	27
Tevhid	29	22	9	6	26	22	13	10	20	18	14	7
Ütimatom	-	-	1	1	1	1	3	2	8	7	10	5
Terhis	11	8	16	11	16	13	10	8	23	21	28	14
Teşkilât	15	11	38	27	13	11	7	5	37	34	47	24
İstiklâl	50	38	47	33	49	41	42	32	50	45	31	16
Mütareke	-	-	10	7	29	24	33	25	15	14	10	5
Milli Bağımsızlık	20	15	13	9	6	5	10	8	19	17	20	10
Genelge	13	10	18	13	17	14	14	11	36	33	22	11
Müttefik	5	4	25	18	21	18	20	15	22	20	43	22
Emperyalizm	13	10	27	19	12	10	8	6	13	12	18	9
İstikbal	53	40	38	27	19	16	16	12	29	26	18	9
Cumhuriyetçilik	1	1	11	8	8	7	7	5	15	14	22	11

Tablo 3'te görüldüğü üzere tüm düzeylerde tam anlamanın daha yüksek olduğu kavram *taarruz* olmuştur. Bunun yanında da lisans 1 düzeyinde erkek öğrencilerin dışında tam anlamanın yüksek olduğu diğer bir kavram olarak *istiklal* öne çıkmaktadır. *Tam anlama* söz konusu olduğunda *teşkilat* ve *müttefik* kavramları Lisans 1 düzeyinde erkeklerde, *istikbal* kavramı da 8. sınıf düzeyinde kızlarda dikkat çekici bir farklılık göstermiştir.

Öğrencilerin İnkılâp Tarihi Dersine Yönelik Kısmen Anlama Olarak Tanımlanan Kavram Bilgilerine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Araştırma kapsamında ikinci alt problem olarak; çalışma grubunda yer alan öğrencilerin İnkılâp Tarihi dersine ilişkin *kısmen anlama* olarak tanımlanan kavram bilgilerinin cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre dağılımlarının nasıl olduğu belirlenmeye

çalışılmıştır. Bu doğrultuda elde edilen bulgular aşağıda bulunan Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4

Öğrencilerin İnkılâp Tarihi Dersine Yönelik Kısmen Anlama Olarak Tanımlanan Kavram Bilgilerine İlişkin Bulgular

Kavramlar	8.Sınıf				11. Sınıf				Lisans 1			
	K		E		K		E		K		E	
	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f
Milli Egemenlik	1	1	4	3	10	8	17	13	11	10	20	20
Tabi Olmak	11	8	31	22	38	32	23	18	42	38	37	19
Taarruz	5	4	7	5	27	24	26	20	14	13	16	8
Tevhid	22	17	18	13	46	39	48	37	21	19	22	11
Ültimatom	-	-	7	5	33	28	23	18	14	13	28	14
Terhis	8	6	9	6	36	30	27	21	36	33	35	18
Teşkilât	7	5	14	10	31	26	30	23	21	19	28	14
İstiklâl	8	6	7	5	29	24	35	27	22	20	28	14
Mütareke	-	-	-	-	37	31	21	16	14	13	8	4
Milli Bağımsızlık	4	3	6	4	10	8	10	8	21	19	31	16
Genelge	-	-	3	2	7	6	16	12	11	10	18	9
Müttefik	1	1	4	3	25	21	14	11	12	11	29	15
Emperyalizm	9	7	11	8	51	43	68	52	28	25	22	11
İstikbal	13	10	20	14	58	49	61	47	45	41	43	22
Cumhuriyetçilik	3	2	-	-	6	5	5	4	13	12	10	5

Tablo 4’e göre öğrencilerin *kısmen anlama*, yani örneklendirmelerde kısmî eksikliklerin olduğu kavramlar olarak 8. sınıflarda herhangi bir kavram öne çıkmazken; 11. sınıf düzeyinde her iki cinsiyet içinde *tevhid*, *emperyalizm* ve *istikbal* kavramları belirgin bir şekilde öne çıkmıştır. Lisans 1 düzeyi için bu kavramlar *tabi olmak* ve 11. sınıf düzeyine benzer şekilde *istikbal* kavramları olmuştur.

Öğrencilerin İnkılâp Tarihi Dersine Yönelik Kısmen Anlama/Yanlışı Kavram Olarak Tanımlanan Kavram Bilgilerine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Araştırma kapsamında üçüncü alt problem olarak; çalışma grubunda yer alan öğrencilerin İnkılâp Tarihi dersine ilişkin *kısmen anlama/yanlış kavram* olarak tanımlanan kavram bilgilerinin cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre dağılımlarının nasıl olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda elde edilen bulgular aşağıda bulunan Tablo 5’de yer almaktadır.

Tablo 5

Öğrencilerin İnkılâp Tarihi Dersine İlişkin Kavramlara Yönelik Kısmen Anlama/Yanlışı Kavram Olarak Tanımlanan Bilgilerine İlişkin Bulgular

Kavramlar	8.Sınıf				11. Sınıf				Lisans 1			
	K		E		K		E		K		E	
	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f
Milli Egemenlik	7	5	8	6	6	5	5	4	36	33	12	6
Tabi Olmak	1	1	-	-	-	-	-	-	3	3	4	2
Taarruz	12	9	20	14	12	10	13	10	14	13	8	4
Tevhid	7	5	13	9	11	9	5	4	13	12	14	7
Ültimatom	-	-	1	1	-	-	1	1	2	2	-	-
Terhis	34	26	9	6	8	7	12	9	4	4	6	3
Teşkilât	7	5	3	2	4	3	3	2	17	15	2	1
İstiklâl	8	6	11	8	-	-	4	3	11	10	16	8
Mütareke	9	7	11	8	4	3	9	7	10	9	14	7
Milli Bağımsızlık	4	3	4	3	-	-	1	1	12	11	14	7
Genelge	55	42	34	24	48	40	36	28	33	30	28	14
Müttefik	3	2	9	6	4	3	12	9	13	12	4	2
Emperyalizm	1	1	3	2	-	-	-	-	2	2	8	4
İstikbal	8	6	6	4	1	1	-	-	7	3	6	9
Cumhuriyetçilik	7	5	18	13	-	-	-	-	29	26	22	11

Tablo 5’e göre *kısmen anlama/yanlış kavram* olarak 8. ve 11. sınıflarda kızlarda *genelge* kavramında belirgin bir farklılık görülmektedir. Öğrenciler kavramı yanlış tanımlamışlar, fakat doğru örneklendirmişlerdir.

Öğrencilerin İnkılâp Tarihi Dersine Yönelik Yanlış Kavram Olarak Tanımlanan Kavram Bilgilerine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Araştırma kapsamında dördüncü alt problem olarak; çalışma grubunda yer alan öğrencilerin İnkılâp Tarihi dersine ilişkin *yanlış kavram* olarak tanımlanan kavram bilgilerinin cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre dağılımlarının nasıl olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda elde edilen bulgular aşağıda bulunan Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6

Öğrencilerin İnkılâp Tarihi Dersine İlişkin Kavramlara Yönelik Yanlış Kavram Olarak Tanımlanan Bilgilerine İlişkin Bulgular

Kavramlar	8.Sınıf				11. Sınıf				Lisans I			
	K		E		K		E		K		E	
	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f
Milli Egemenlik	58	44	75	53	60	50	61	47	33	30	43	22
Tabi Olmak	78	59	56	40	46	39	69	53	36	33	39	20
Taarruz	33	25	23	16	13	11	20	15	23	21	24	12
Tevhid	18	14	24	17	11	9	22	17	23	21	26	13
Ültimatom	17	13	30	21	54	45	53	41	18	16	10	5
Terhis	42	32	58	41	36	30	43	33	32	29	24	12
Teşkilât	72	55	44	31	50	42	57	44	24	22	24	12
İstiklâl	29	22	30	21	19	16	13	10	13	12	22	11
Mütareke	59	45	55	39	14	12	27	21	45	41	59	30
Milli Bağımsızlık	71	54	76	54	76	64	69	53	47	43	33	17
Genelge	32	24	42	30	25	21	29	22	20	18	28	14
Müttefik	75	57	49	35	41	34	49	38	41	37	20	10
Emperyalizm	34	26	32	23	24	20	16	12	21	19	26	13
İstikbal	20	15	25	18	13	11	17	13	19	17	26	13
Cumhuriyetçilik	80	61	58	41	81	68	77	59	40	36	43	22

Tablo 6'ya göre 8. sınıf düzeyinde öğrencilerin gerek tarihi tanım gerekse örneklendirmede yanlışlık yaptığı kavramlar *milli egemenlik*, *tabi olmak*, *terhis*, *teşkilat*,

mütareke, milli bağımsızlık, müttefik, cumhuriyetçilik kavramlarıdır. Bu kavramlardan *tabi olmak, teşkilat, müttefik ve cumhuriyetçilik* kız öğrenciler tarafından daha fazla yanlış olarak değerlendirilmişken; *milli egemenlik, terhis, genelge* kavramları da erkek öğrenciler tarafından daha fazla yanlış olarak ele alınmıştır.

11. Sınıf düzeyinde yanlış kavram olarak değerlendirilenler *milli egemenlik, tabi olmak, ultimatom, terhis, teşkilat, milli bağımsızlık, müttefik, cumhuriyetçilik* kavramlarıdır. Bu kavramlarda kızlarda belirgin bir biçimde yanlış kavram göze çarpmaz iken erkeklerde *tabi olmak ve terhis* kavramlarının daha fazla yanlış olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Lisans 1 düzeyinde yüzdesi diğerlerine göre daha az olmakla beraber erkekler açısından *milli egemenlik, mütareke*, kızlar açısından *mütareke ve milli bağımsızlık* kavramları daha fazla yanlış değerlendirilen kavramlar olmuştur.

Öğrencilerin İnkılâp Tarihi Dersine Yönelik Anlaşılmamış Kavram Olarak Tanımlanan Kavram Bilgilerine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Araştırma kapsamında beşinci alt problem olarak; çalışma grubunda yer alan öğrencilerin İnkılâp Tarihi dersine ilişkin *anlaşılmamış kavram* olarak tanımlanan kavram bilgilerinin cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre dağılımlarının nasıl olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda elde edilen bulgular aşağıda bulunan Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7

Öğrencilerin İnkılâp Tarihi Dersine İlişkin Kavramlara Yönelik Anlaşılmamış Kavram Olarak Tanımlanan Bilgilerine İlişkin Bulgular

Kavramlar	8.Sınıf				11. Sınıf				Lisans I			
	K		E		K		E		K		E	
	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	F
Milli Egemenlik	1	1	1	1	2	2	3	2	2	2	4	2
Tabi Olmak	7	5	11	8	12	10	4	3	9	8	10	5
Taarruz	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tevhid	24	18	37	26	6	5	12	9	23	21	26	13
Ültimatom	83	63	61	43	12	10	20	15	58	53	53	27
Terhis	5	4	10	7	5	4	8	6	4	4	8	4
Teşkilât	-	-	1	1	2	2	4	3	1	1	-	-

İstiklâl	5	4	6	4	4	3	7	5	4	4	4	2
Mütareke	32	24	24	17	17	14	10	8	15	14	10	5
Milli Bağımsızlık	1	1	1	1	8	7	9	7	1	1	2	1
Genelge	-	-	3	2	4	3	5	4	-	-	6	3
Müttefik	16	12	13	9	10	8	5	4	12	11	4	2
Emperyalizm	42	32	27	19	13	11	9	7	36	33	28	14
İstikbal	7	5	11	8	8	7	7	5	1	1	8	4
Cumhuriyetçilik	9	7	13	9	5	4	12	9	3	3	4	2

Öğrencilerin cevap vermediği ve anlaşılmamış şekilde değerlendirilen 8. sınıflar ve lisans 1 düzeyleri için *ültimat* kavramı; 8. sınıf düzeyinde kızlar için *emperyalizm* kavramı olmuştur.

Milli egemenlik; *egemen olma durumu, milletin ve onun tüzel kişiliği olan devletin yetkilerinin hepsi, hâkimiyet, hükümlanlık* şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2016). Her üç sınıf düzeyinde de *milli egemenlik* kavramı; gerek tanım gerekse örneklendirme konusunda öğrenciler tarafından yanlış ifadelendirilmiş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin bu anlamda milli egemenliğin tanımına ilişkin yanlış tanımlamaları *kendi kendine hâkim olmak, toplu barış, bir devletin kendi devletini savunması, bir devletin başka bir devlete bağlı olması* şeklindedir. Öğrenciler *milli egemenlik* kavramını örneklendirirken genellikle cümle içinde kullanma eğiliminde olup tarihsel bağlama ilişkin örneklendirme yapmamışlardır.

Tabi olmak; *birinin arkası sıra giden, ona uyan, boyun eğen, bağlı kalan, birinin emri altında giden* şeklinde tanımlanmıştır (Devellioğlu, 2003). Bu kavram 8. ve 11. sınıflar düzeyinde yanlış kavram olarak değerlendirilmiş; lisans 1 düzeyinde yanlış kavram kategorisinin yanı sıra kısmen anlama (tanım veya örneklendirmede eksiklik) kategorisinde de yoğunlaşma görülmüştür. Öğrencilerin *tabi olma* kavramına ilişkin tanımlamaları *doğal olmayan, el koymak, bölmek, şahit olma, sade olma, kalıcı olma, kanıt göstermek, onaylamak, sadık olmak, sessiz olmak, katılmak, istek duymak, feda olmak, örnek olmak, özgürlük, aracı olma* şeklindedir. Öğrenciler tabi olmak kavramını örneklendirirken genellikle cümle içinde kullanma eğiliminde olup tarihsel bağlama ilişkin örneklendirme yapmamışlardır.

Taarruz; *saldırı, ilişme, sataşma, takılma, düşmana saldırma* anlamında olup (Devellioğlu, 2003) her üç düzeyde de tam anlama kategorisinde yoğunlaşma

gözlenmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu taarruzun tanımını yapabilmekte ve doğru örneklendirmektedir. *Büyük Taarruz, taarruz cephesi* örnekler arasında sıklıkla tekrar edilmiştir.

Tevhid; *bir kılma, bir etme, birleştirme, bir sayma, bir olarak bakma, birliğine inanma* şeklinde tanımlanmaktadır (Devellioğlu, 2003). *Tevhid* kavramı 11. sınıf düzeyinde *kısmen anlama* kategorisinde yoğunlaşırken, diğer sınıf düzeylerinde belirgin bir kategori altında yoğunlaşmamıştır. Öğrencilerin *tevhid* kavramına ilişkin yanlış tanımlamaları *kanun (üst baş kanunu), istek, örtbas etmek, yegâne, eğitimin yapıldığı yer* şeklindedir. *Tevhid-i tedrisat, islam dini, kelime-i tevhid* örnekler arasında sıklıkla tekrar edilmiştir.

Ültilatom; *bir devletin başka bir devlete verdiği ve hiçbir tartışma veya karşı koymaya yer bırakmaksızın, tanıdığı sürede isteklerinin yerine getirilmesini istediği nota, uyulması gereken kuralları kesin bir dille anlatma* şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2016). *Ültilatom* kavramı 11. sınıf düzeyinde yanlış kavram kategorisinde ağırlıklı iken; 8. sınıf ve lisans 1. düzeyinde anlaşılma kavram kategorisinde yoğunluk göstermiş, bu düzeydeki öğrencilerin çoğu bu kavramı tanımlayamamış ve örneklendirememişlerdir. 11. sınıfların *ültilatom* kavramını *savaş aleti, güvenlik, yapının en küçük birimi, bir atom çeşidi, destek bildiri, limit, uyanma, ayrıcalık* olarak tanımlamış ve kavramı örneklendirememişlerdir.

Terhis; *ruhsat verme, izin verme, askerlik görevini bitirenleri koyverme* şeklinde tanımlanmaktadır (Devellioğlu, 2003). *Terhis* kavramı her üç sınıf düzeyinde de belirgin bir şekilde herhangi bir kategoride yoğunlaşmamıştır. Yalnızca *kısmen anlama* kategorisinde 8. sınıf ve lisans 1 düzeyinde % 30'larda bir dağılım göstermiştir. Öğrenciler *Terhis* kavramını *başarı kazanmak, ayırıp sivilleştirmek, bir alanda yükselmek, atanmak, işgal etmek, askere verilen evler, izin, işgal, güçsüz bırakmak, hazırlık* olarak tanımlamışlardır.

Teşkilat; *teşkiller(yapım, kuruluş), kuruluşlar, örgütler'* şeklinde tanımlanmaktadır. Teşkilat kavramı lisans 1 düzeyinde *tam anlama* kategorisinde yoğunlaşsa da, 8. ve 11. sınıflar için *yanlış kavram* kategorisinde yoğunlaşmıştır. Öğrencilerin *Teşkilat* kavramına ilişkin yanlış tanımlamaları *cephanelik yeri, donanım, karakol, işbirliği, yasa, asker evi* şeklindedir.

İstiklal; *bağımsızlık, kendi başına olma, kimseye bağlı bulunmama, başkasının fikrine ve emrine tabi olmaktan uzak kalma* şeklinde tanımlanmıştır (Devellioğlu, 2003). Söz konusu kavram her üç sınıf düzeyinde de *Taarruz* kavramında olduğu gibi *tam anlama* kategorisinde yoğunlaşmıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu *İstiklal* kavramını doğru şekilde tanımlamakta ve kavramı örneklendirmektedir.

Mütareke; *'savaşan iki tarafın savaştan vazgeçmesi, silah bırakması* (TDK, 2016); *ateşkes, iki tarafın geçici bir zaman için ateşi durdurması* (Devellioğlu, 2003) şeklinde tanımlanmaktadır. *Mütareke* kavramı 11. sınıf düzeyinde herhangi bir kategoride yoğunlaşmıyorsa da 8. sınıf ve lisans 1 düzeylerinde *yanlış kavrama* kategorisinde yoğunlaşmaktadır. Öğrencilerin *Mütareke* kavramına ilişkin yanlış tanımlamaları *Fikir alış-verişi, Mutluluk, Konferans, Savaş meydanı, Cephe, Anlaşma* şeklindedir. 'Mondros Mütarekesi, Mudanya Mütarekesi' örnekler arasında öğrenciler tarafından sıklıkla tekrar edilmiştir.

Milli Bağımsızlık; *'devletin bağımsız olma durumu, istiklal'* şeklinde tanımlanmaktadır. Kavram her üç düzeyde de *yanlış kavram* kategorisinde yoğunlaşmıştır. Öğrencilerin kavrama ilişkin yanlış tanımlamaları *millet iradesinin hâkim kılınması, halkın kendi kendisini yönetmesi, ulusallık* şeklindedir.

Genelge; *yasa ve yönetmeliklerin uygulanmasında yol göstermek, herhangi bir konuda aydınlatmak, dikkat çekmek üzere ilgililere gönderilen yazı, tamim, sirküler* (MEB, 2015) şeklinde tanımlanmaktadır. *Genelge* kavramı 8. sınıf ve 11.sınıf düzeylerinde *kısmen anlama* kategorisinde yoğunlaşmıştır. Öğrencilerin kavrama ilişkin yanlış tanımlamaları *genel düşünce biçimi, mektup, kâğıt, kanıtlanabilir bilgi, belge/kanıt* şeklindedir. *Amasya Genelgesi* örnekler arasında öğrenciler tarafından sıklıkla tekrar edilmiştir.

Müttefik; *bağlaşmış, birleşmiş, anlaşmış, fikirce beraber olan* şeklinde tanımlanmaktadır. *Müttefik* kavramı lisans 1. sınıf düzeyi erkekler kategorisinde *tam anlama*; 8 ve 11. sınıf düzeylerinde ise *yanlış kavram* kategorisinde yoğunlaşmıştır. *Müttefik* kavramına ilişkin öğrencilerin sunduğu yanlış tanımlamalar *dışardan gelen yolcu, savaşta karşı taraf, terörist yanlısı olan, yenilen devlet, sorumlu, yardımcı, savaşçı, düşman* şeklindedir.

Emperyalizm; *bir milletin sömürü temelini dayanarak başka bir milleti siyasi ve ekonomik egemenliği altına alıp yayılması ve yayılmak istemesi* şeklinde

tanımlanmaktadır (MEB, 2015; TDK, 2016). *Emperyalizm* kavramı 11. sınıflar için *kısmen anlama* kategorisinde yoğunlaşmış iken, 8. sınıf düzeyinde kızlar için *anlaşılmamış/boş* kategorisinde yoğunlaşmıştır. Öğrencilerin kavrama ilişkin yanlış tanımlamaları *düşünce, renkli resim türü, serbest ekonomi, sömürgeci devlet, yönetim şekli, aşırı çağdaşlık, sol kesimi ifade eder* şeklindedir.

İstikbal; *gelecek zaman, birini karşılama* şeklinde tanımlanmaktadır (Develioğlu, 2003). *İstikbal* kavramı 11. sınıf ve lisans 1 düzeyinde *kısmen anlama* kategorisinde yoğunlaşmış iken, 8. sınıf düzeyinde kız öğrencilerin *tam anlama* kategorisinde yoğunluk gösterdiği; söz konusu kavramın yüzde ve frekans değerlerine bakıldığında en çok anlaşılan kavramlardan olduğu ifade edilebilir.

Cumhuriyetçilik; *cumhuriyetçi olma durumu, cumhuriyetperverlik* şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2016). Söz konusu kavram her üç sınıf düzeyinde de *yanlış kavram* kategorisinde yoğunlaşmıştır. Bu araştırma özelinde *Cumhuriyetçilik* kavramının *Ültimat* kavramı ile birlikte en az anlaşılan kavram olduğu söylenebilir.

Sonuç

Elde edilen bulgular doğrultusunda öğrencilerin çalışma grubundaki tüm sınıf düzeylerinde yanıtını ve örneklendirmesini tam olarak doğru yaptıkları kavram *Taarruz* kavramı olmuştur. *Kısmen anlama* (örneklendirmelerde kısmi eksikliklerin olduğu) kavramlar 11. sınıf düzeyinde tüm öğrenciler için *Tevhid, Emperyalizm, İstikbal*; lisans I düzeyinde ise *tabi olmak, istikbal* kavramları olarak karşımıza çıkmaktadır. *Kısmen anlama/yanlış kavram* kategorisinde tüm sınıf düzeylerinde en yüksek yüzde değerleri *Genelge* kavramındadır. Bu kavrama ilişkin öğrencilerin tanımlamaları yanlış olup örnek olarak sıklıkla *Amasya Genelgesi* olarak görülmektedir.

Yanlış kavram ketegorisinde (hem tanımlama hem de örneklendirme yanlış) yüzdenin en fazla olduğu sınıf düzeyi 8. sınıf olmuştur. Bu sınıf düzeyinde *Milli Egemenlik, Tabi Olmak, Terhis, Teşkilat, Mütareke, Müttefik* kavramları yüksek yüzdelerle yanlış kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Her üç sınıf düzeyinde de en yüksek yüzde düzeyinde yanlış kavram *Cumhuriyetçilik ve Milli Bağımsızlık* kavramı olmuştur. Bu kategoride dikkati çeken önemli bir nokta söz konusu kavramların (Cumhuriyetçilik ve Milli Bağımsızlık) yanlış kavrama oranlarının ortaokul düzeyinden

lise düzeyine doğru bir artış göstermesidir. Bir diğer önemli nokta ise *Mütareke* kavramının 8. ve lisans I. sınıf düzeyinde yanlış kavrama yüzdeleri yüksek iken 11. sınıf düzeyinde yüzde dikkat çeken oranda düşüş göstermesidir. *Anlaşılmamış kavram* kategorisinde çalışma grubundaki tüm sınıf düzeylerinde en yüksek düzeye sahip kavram *Ülmatom* olarak görülmekle birlikte bu oranın 11. sınıf kategorisinde önemli oranda düşmesi dikkate değerdir.

Tolstoy, bir kavramı öğretmenden öğrenciye olduğu gibi geçirmenin mümkün olmadığını; çocuğun yeni kavramları öğrenmesinin kendi kullanımıyla alakalı olduğunu belirtmektedir (Akt. Ergün ve Özsüer, 2006; 277). Bir başka vurgu da, öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları “geçmişte ve şimdi olan” kavramları yeterince ayırt edebildiği takdirde, tarihsel kavramları öğrenmelerinin mümkün olabileceği üzerinedir (Erdener, 2009).

Nitekim Akınoğlu ve Arslan (2007), tarihsel kavramların yetişkinler tarafından dahi anlaşılması ve hatırlanmasının zor olduğu, tarihin dili nedeniyle tarihin sıkıcı bulunduğunu ve bu durumun tarih düşüncesini olumsuz yönde etkilediği yorumunda bulunmaktadır. 9. sınıf öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, öğrencilerin tarih derslerinde en çok kronoloji, yer, zamana ilişkin ve Eski Türkçe kavramları anlamakta güçlük çektiklerini bulgulamışlardır. Bu çalışmada öğrencilerin tarihsel kavramlardan ‘ana kaynak (%67,56), vatan (%88,64), Türk (%68,64), göç (%90,8), kültür (%75,62)’ kavramlarını söz konusu yüzdelerle öğrencilerin kazandıklarını vurgulamaktadırlar. Öğrenciler tarih derslerinde akılda kalıcı, anlaşılır, tarihteki temel olgular hakkında bilgi veren ve ulusun gelenek ve göreneklerini tanıtan nitelikte kavramların sunulması gerektiği önerisinde bulunmuşlardır. Araştırma, öğrencilerin tarih dersinde kavram kullanımının önemine ilişkin farkındalıklarını ortaya koymasından dolayı dikkate değerdir.

Öğrencilerin İnkılâp tarihi dersine yönelik başarı testleri sonuçları dikkate alındığında öğrencilerin cevap yüzdelerinde doğru sayısının yüksek olması öğrencilerin bu derse yönelik kavramları öğrendikleri anlamına gelmemektedir. Şöyle ki; OKS sınavında 25 sorudan 19 soruyu doğru cevaplayan bir öğrenci söz konusu bu dersin içeriğine ait olan itilaf ve ittifak devletlerini karıştırabilmekte, I. Dünya Savaşı’nda Osmanlı Devleti’ne sığınan Alman gemilerinin Türk bayrağı takarak İngilizlere saldırdığını, Kurtuluş Savaşı cepheleri olarak Çanakkale’de Seyit Onbaşı’nın 276 kiloluk bombayı nasıl kaldırıp İngiliz gemisini batırdığını, Atatürk’ün ölümünden sonra Sevr

Antlaşması'nın imzalandığını ifade edebilmekte, Kurtuluş Savaşı'ndaki ayaklanmaları ikiye ayırarak dış devletlerin çıkardığı ayaklanmalara 31 Mart Vakası'nı, Osmanlı Devleti'nin çıkardığı ayaklanmalara ise Patrona Halil İsyanı, Kabakçı Mustafa Paşa İsyanı gibi örnekleri verebilmektedir (Ata, 2006:123). Benzer şekilde bu çalışma özelinde de, örneğin *Cumhuriyetçilik* kavramının tanımında öğrenciler *Atatürk ilkelerinden biri veya yönetim şekli, halkın kendi kendini yönetmesi* gibi tanımlamalar yapmaktadır. Tarihsel kavramlar ait olduğu dönemin özelinde günümüzden farklı anlamlar da taşıyabilmektedir. Öğrencilerin tarihsel kavramların içeriğine hâkim olmamaları tarihsel bilgi yanlışlıklarını ortaya çıkarmaktadır. Söz konusu örnekler bunu destekler niteliktedir.

Dilek (2002), öğrencilerin büyük çoğunluğunun tarihsel kavramları öğrenmek için kavramları ezberlemeye yöneldiklerini vurgulamaktadır. Bu durumda bağlamına uygun olarak kavramların kullanılmamasına, dolayısıyla tarihi bağlamın öğrenciler tarafından tam algılanamaması ve anlaşılmasına neden olmaktadır. Benzer şekilde bu çalışma özelinde de ortaya çıkan sonuçların, Dilek (2002)'in yaptığı çalışmada ortaya çıkan sonuçları desteklediği söylenebilir.

Metin (2014:173), Türkiye'de öğrencilerin tarihsel dil kullanımında anakronizm, fonetik çağrışım, anlamsal çağrışım ve kavram kaybı gibi problemlerin olduğunu tespit etmiştir. Öğrencilerin anlamsal olarak birbirini çağrıştıran ve fonetik olarak birbirini andıran kavramlar arasında karmaşa yaşadıklarını ifade etmektedir. Bu duruma öğrencilerin *Kraliçe ve Tanrıça, Çin Yazısı ile Çivi Yazısı, Mekke ile Kudüs, İstikbal ile İstiklal* kavramlarını birbirinin yerine kullandığını örnek vermektedir. Araştırma özelinde elde edilen bulgular doğrultusunda öğrencilerin *Milli Egemenlik ve Milli Bağımsızlık* kavramlarını çoğu zaman birbirinin yerine kullandıkları, bu kavramların tanımlarında *Özgürlük, Bağımsız Olmak gibi* ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Benzer şekilde öğrencilerin *İstiklal ve İstikbal* kavramlarını karıştırdıkları tespit edilmiştir. Söz konusu bu bulgular Metin (2014)'in yapmış olduğu çalışmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Konuyla ilgili yapılan araştırmaların sonuçları öğrencilerin kavramların tanımını yapmakta zorlandıklarını buna karşılık örneklendirmeyi doğru yaptıklarını ortaya koymaktadır. Örneğin, öğrenciler *Genelge* kavramını tam olarak tanımlayamamasına rağmen *Amasya Genelgesi'ni* rahatlıkla örnek vermektedir. Ya da *Mütareke* kavramını tanımlayamamasına rağmen *Mondros Mütarekesi'ni* örnek verebilmektedir. Bu ve

buna benzer klişe örneklerde, öğrencilerin kavramların anlamını öğrenmekten çok belirli zihin kalıpları çerçevesinde ve ezbere dayalı öğrendiklerini ifade etmek mümkündür.

Yukarıda belirtilen sonuçlardan hareketle İnkılap Tarihi öğretiminde öğrenci ve öğretmen, tarihsel bir anlatı içinde sunulan kavramı birlikte gözden geçirmeli, kavrama dair yanlış anlaşılımları tespit etmelidir. Sınav odaklı bir eğitimden geçen öğrenciler için öğretmenler sınıfta söz konusu kavramları öğretirken bu kavramları açıklamaktan ziyade formülize ederek öğretmektedirler. Örneğin öğretmenler ‘Milli egemenlik denilince aklınıza seçim ve T.B.M.M. gelmeli’ gibi örneklendirmeler yapmaktadır. Dolayısıyla öğrenciler kavramın örneğini tanıma gibi kullanmaktadırlar. Bu doğrultuda öğretmenler öncelikle kavramın tanımını yaparak öğrenciler tarafından anlaşılmasının ardından örneklendirmelerini öğrencilerin kendilerinin yapmalarını sağlayabilir.

Öğretmenlerin sınıf içinde kullandıkları tarihsel dil öğrencilerin kavram öğrenmelerinde önemli bir rol üstlenmektedir (Metin, 2014:169-173). Dolayısıyla öğretmen, anlatacağı konu içerisinde geçen ve tarihsel bir anlatı içinde sunulan kavramı ders öncesinde kendi bildikleri ile yeniden karşılaştırmalı; kavram çözümleme tabloları hazırlayarak öğrencilerin öğrenmekte zorlandıkları kavramların ne olup ne olmadığını tablolaştırılmalıdır.

Kaynakça

- Abraham, M. R.; Grzybowski, E. B.; Renner, J. W. ve Marek, E. A. (1992). Understandings and misunderstandings of eighth graders of five chemistry concepts found in textbooks. *Journal of Research in Science Teaching*, 29(2), ss. 105-120.
- Akinoğlu, O. ve Arslan, Y. (2007). Türkiye’de ortaöğretim öğrencilerinin tarih kavramlarını kazanma durumu ve değerlendirilmesi. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C-S: 9-18, ss. 137-154.
- Ata, B. (2006). İlköğretim 8. sınıf türkiye cumhuriyeti inkılâp tarihi ve atatürkçülük dersinin taslak programının geliştirilmesinde karşılaşılan sorunlar. Y. Doğaner

- (Ed.), *Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi* (ss.121-129). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Balcı, A. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem, teknik ve ilkeler* (5. Baskı). Ankara: Pegem A.
- Blow, F. (2011). Everything flows and nothing stays: how students make sense of the historical concepts of change, continuity and development. *Teaching History*, 145.
- Bruner, J.S., Goodnow, J. J. ve Austin, G. A. (1956). *A study of thinking*. New York: Wiley.
- Coşkun, M. K. (2011). *Kavram öğretimi*. Adana: Karahan.
- Devellioğlu, F. (2003). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lûgat*. Ankara: Aydın.
- Dilek, D. (2002). *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi*. Ankara: Pegem A.
- Dönmez, C. ve Yazıcı, K. (2008). *T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi*. Ankara: Nobel.
- Emiroğlu, G. (2006). İlköğretim düzeyinde inkılâp tarihi ders konularının öğretimi: metot ve etkinlikler. Y. Doğaner (Ed.), *Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Öğretimi* (ss. 97-120). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Erdem, E., Yılmaz, A. ve Morgil, F. İ. (2001). Kimya dersinde bazı kavramlar öğrenciler tarafından ne kadar anlaşılıyor? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(20).
- Erdener, E. (2009). Vygotsky'nin düşünce ve dil gelişimi üzerine görüşleri: Piaget'e eleştirel bir bakış. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1).
- Ergün, M. ve Özsüer, S. (2006). Vygotsky'nin yeniden değerlendirilmesi. *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 8/2, ss. 269-292.
- Haenen, J. ve Schrijnemakers, H. (2000). Suffrage, feudal, democracy, treaty... history's building blocks: Learning to teach historical concepts. *Teaching History*, 22.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Lee, P., Dickinson, A. ve Ashby, R. (1996). Project chata: concepts of history and teaching approaches at key stages 2 and 3 children's understanding

- of'because'and the status of explanation in history. *Teaching History*, 82, ss. 6-11.
- Lee, P. ve Shemilt, D. (2003). A scaffold, not a cage: Progression and progression models in history. *Teaching History*, 113.
- Martorella, P. H. (1991). *Knowledge and concept development in social studies. handbook of research on social studies teaching and learning*. Shaver, James P. (Ed.). New York: Macmillan.
- MEB (2005). Lise 11. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı ve Klavuzu. 15.04.2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden indirilmiştir.
- MEB (2009). 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı ve Klavuzu. 08.03.2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden indirilmiştir.
- MEB (2015). *Ortaöğretim Türkiye Cumhuriyeti İnkılap tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı (4. Baskı)*. Ankara: MEB Devlet Kitapları.
- Metin, E. (2014). *Tarih derslerinde tarihsel dil kullanımı, tarih nasıl öğretilir? Tarih öğretmenleri için özel öğretim yöntemleri (2. Baskı)*. İstanbul: Yeni İnsan.
- Safran, M.,(2006). İnkılâp Tarihi Öğretimine Yaklaşım Sorunları. *Tarih eğitimi makale ve bildiriler*. Ankara: Gazi.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Gazi.
- TDK (2016). Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü. 12.05.2014 tarihinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57e82f8b10b911.44527486. adresinden indirilmiştir.
- Van Drie, J. ve Van Boxtel, C. (2008). Historical reasoning: Towards a framework for analyzing students' reasoning about the past. *Educational Psychology Review*, 20(2), ss. 87-110.

Ek-1

Veri toplamada Kullanılan Form

Aşağıdaki kavramları Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi kapsamında kullanımlarını gözönüne alarak tanımlayınız ve yine aynı ders kapsamında her bir kavrama ilişkin birer örnek veriniz.		
Sınıf:		
Cinsiyet:		
Kız ☐		
Erkek ☐		
	TARİHİ TANIM	TARİHİ ÖRNEK
Milli egemenlik		
Tabi olmak		
Taarruz		
Tevhid		
Ültimeatom		
Terhis		
Teşkilat		
İstiklal		
Mütareke		
Milli bağımsızlık		
Genelge		
Müttefik		
Emperyalizm		
İstikbal		
Cumhuriyetçilik		

Extended Summary

Purpose

Using the concepts for teaching the subjects of history as the one of disciplines of social sciences, provides the students to put in order their historical information and thoughts on the history, to make generalizations, to establish the links by seeing the similarities and differences among the events (Dönmez & Yazıcı, 2008:131-132). Therefore, moving from the importance of teaching concepts which play a decisive role in the formation and shaping of understanding of the historical thought of the students, the aim of this research is to reveal the information of the students related to the specific concepts taught in Turkish Revolution History courses for 8th, 11th grade of highschool and 1st of undergraduate. Within the framework of this general aim, it has been tried to answer the questions about how the distribution of the information defined as full understanding, partial understanding, partial understanding /misconception, misconception and not understood concepts towards the concepts of the students in the working group related to the Turkish Revolution History, realized according to the gender and grade.

Method

This research is designed in general scanning model; in this type of research in a universe consisting of many components, with the aim of reaching an overall judgement about the universe, scanning arrangements which are on all universe or on a group of example or sampling will be taken from it, are in question (Balci, 2005; Gökçe, 2004; Karasar, 2005). In this context, totally 450 students who are in the 8th grade of secondary schools and 11th of highschools located in the middle socio-economic level, depended Ministry of Education in Adana and Aksaray, and are in the 1st grade of Faculties of Economic and Administrative Sciences, Engineering and Architecture, and Education Faculties in the Cukurova and Aksaray University, have taken part in the scope of the research. Within this research, it has been used a form in which include the 15 concepts developed by researchers, asked for defining the history and illustrating history in the context of history lesson by these concepts, as a means of data collection. The analysis of the data obtained in the research has been performed by calculating the percentage and frequency of answers for the concepts

that are in the means of data collection. The responses of the students have been analyzed by starting from the evaluation criteria which were used in the studies carried out by Abraham, Grzybowski, Renner, Marek (1992) and Erdem, Yilmaz, Morgil (2001).

Results and Discussion

According to the findings obtained, while any concept has been found in the 8th grades as the partial understanding, that is, concepts in which partial absences in illustrates; in 11th grade level for both sexualities “monotheism”, “imperialism” and “future” (in old Turkish) concepts have stood out prominently. For the 1st grade of undergraduate level, these concepts are “to be subject to” and “future” (in old Turkish) similar to the level of 11th grade. As the partly understanding/misconception, there has been a clear difference for the concept of “circular” for the girls in the 8th and 11th grade. The students have made mistakes about the concept in defining and illustrating. At the level of 8th grade, the concepts in which students made mistakes in defining and illustrating, have been “national sovereignty, to be subject to, demobilization, organization, truce, national independence, ally, republicanism (in old Turkish)”. While the girls have answered more wrongly the concepts of “to be subject to, organization, ally, and republicanism”; the boys have answered more wrongly the concepts of “national sovereignty, demobilization, circular”. At the level of 11th grade, the concepts considered as misconception, are “national sovereignty, to be subject to, ultimatum, demobilization, organization, national independence, ally, republicanism” (in old Turkish). While among these concepts there is clearly no concept considered as more wrong by the girls; the concepts of “to be subject to and demobilization” are considered as more wrong by the boys. At the level of 1st grade of undergraduate, the percentage is less than other levels and while the concepts considered as more wrong in terms of the boys, are “national sovereignty, truce”, these are “truce and national independence” concepts in terms of the girls. The concept which students could not answer and considered as not understood concepts, has been “ultimatum” for the levels of 8th grade and 1st grade of undergraduate. Apart from that, it has been “imperialism” in terms of the girls at the 8th grade level.

Conclusion

Students are faced with various problems in the using and understanding of the basic concepts. The first is that the historical concepts are mostly theoretical and

abstract. Second is the lack of fixed meanings of the basic concepts, this lead to impose the meaning on concepts from today and so easily lead to anachronism. Third is that some of the concepts are associated with a single time and special. The fourth problem is that the historical basic concepts are presented in a narrative history; therefore, it causes giving self meaning and comments which may arise from misunderstandings of students (Drie and Boxtel, 2008: 100-101). During this study in all three grade levels, the concepts mostly misunderstood have been “republicanism, national independence and national sovereignty”; the concepts defined most correctly have been “imperialism, future (in old Turkish), monotheism (in Arabic origin)”; the concepts the most illustrated rightly have been “circular, truce, attack (in old Turkish)”; the concepts understood mostly have been “ally, organization (in old Turkish)”; the concept misunderstood/unanswered mostly has been “ultimatum”.